Samenwerken aan de uitvoering van gebiedsgerichte omgevingsprogramma's
R&D, G&O, Stadsdeel Nieuw-West
September 2024

Achtergrond

Werken onder de nieuwe Omgevingswet vraagt om een integrale aanpak in beleidsvorming en -uitvoering. Hiertoe is het noodzakelijk dat betrokken organisatieonderdelen nauw optrekken in niet alleen het opstellen van de integrale instrumenten maar ook in het vormgeven van de integrale uitvoering van deze instrumenten.

R&D heeft in samenwerking met verschillende directies en de betreffende stadsdeelorganisatie het Gebiedsgericht Omgevingsprogramma Nieuw-West (GOP NW) opgesteld. Nu het concept product inhoudelijk gereed is, is de benodigde basis aanwezig om uit te denken wat het vraagt qua uitvoering om de inhoud te realiseren.

Wat ook duidelijk wordt uit het GOP NW is dat de grote opgaven die het Omgevingsprogramma agendeert, inzet en middelen vereisen die niet via reguliere financieringsstromen gedekt kunnen worden. Dat terwijl de lijst met opgaven vanuit bijv. mobiliteitstransitie, maatschappelijke voorzieningen en bedrijfsruimte langer wordt. Als we als stad de grote gebiedsopgaven, zoals rigoureus vergroenen of het verbeteren van OV, met prioriteit willen oppakken om groei mogelijk te maken en ongelijk willen investeren voor gelijke kansen, vraagt dit om nieuwe financieringsoplossingen. Ook rijst het vraagstuk wie de (ambtelijk) opdrachtgever moet zijn voor deze opgaven. Het gaat namelijk om projectoverstijgende/bovenplanse vraagstukken die raken aan verschillende (beleids)domeinen.

Ambtelijke verantwoordelijkheid via bestaande lijnen

Het GOP NW is een uitwerking van de Omgevingsvisie, de Ontwikkelstrategie 2035 en ander vastgesteld beleid. De opgaven die het agendeert, zijn daarmee een opdracht voor alle betrokken directies om mee aan de slag te gaan. Wanneer de opdracht (grootendeels) één directie aangaat, is het evident waar de ambtelijke verantwoordelijkheid ligt. Wanneer vraagstukken meerdere directies aangaan, is het van belang vooraf af te spreken waar de ambtelijke verantwoordelijkheid wordt belegd om de uitvoering te initiëren en te monitoren. Om geen onnodige lagen toe te voegen, sluiten we hiervoor zoveel mogelijk aan op de bestaande structuren en processen.

Vanaf 2016 heeft het programma Ruimte voor de Stad gestuurd op het aanvullen van de planvoorraad, het starten van projecten (Fase 1 Plaberum en daarvoor) en op de daaruit voortkomende stedelijke opgaven. Het programma organiseerde de uitvoering van de vorige Ontwikkelstrategie, Koers 2025. Het college heeft inmiddels opdracht gegeven om het programma Ruimte voor de Stad een vervolg te geven en vanuit één plek in de organisatie de realisatie van de Ontwikkelstrategie 2035, voor te bereiden, te coördineren en te monitoren.

Met de Ontwikkelstrategie 2035 geeft Amsterdam niet alleen een nieuwe impuls aan het voorbereiden van ruimtelijke plannen maar legt de stad ook andere accenten in de ontwikkeling van de stad. De ambitie voor een complete stad met vitale buurten vraagt om verbreding van de ambtelijke betrokkenheid en uitbreiding van het instrumentarium, met name op de sturing van projectoverstijgende opgaven.

Door middel van het vervolgprogramma Ruimte voor de Stad stuurt Amsterdam op:

- een planvoorraad waarmee langjarig de bouw van 7500 woningen mogelijk wordt gemaakt (Ambitie Coalitieakkoord)
- de ambitie om vitale buurten in een complete stad te maken (Omgevingsvisie 2050)
- coördinatie en overzicht rondom het opstarten van nieuwe projecten voor gebiedsontwikkeling

Beoogd resultaat is het organiseren van de uitvoering van de Ontwikkelstrategie 2035 met als onderdelen:

- Verkennen en opstarten nieuwe plannen tbv aanvullen planvoorraad met 20.000 woningen voor de periode tot en met 2035
- Monitoring en sturing op aan gebiedsontwikkeling gerelateerde stedelijke ambities en bovenplanse opgaven
- Invulling geven aan nieuwe fase van stedelijke vernieuwing met bijbehorend instrumentarium
- Invulling geven aan de ambitie van samen stad maken
- Versterken van regionale afstemming bij ontwikkelingen, specifiek binnen de agglomeratie

Door middel van jaarlijkse voortgangsrapportages wordt de voortgang op de ambities uit de ontwikkelstrategie gemonitord. Wanneer daar aanleiding voor is wordt door middel van Principebesluiten planvorming opgestart voor concrete locaties.

Bestuurlijk Bestuurlijk opdrachtgever is de wethouder RO. Voortgangsrapportages worden ter besluitvorming voorgelegd aan het

college en ter kennisname aangeboden aan de Raadscommissie RO. Ambtelijk opdrachtgever is het Hoofd Strategie, Ruimte en Duurzaamheid. Ambtelijk opdrachtgever is voorzitter van een kernteam van opdrachtgevers. Hier wordt in samenhang gestuurd op de producten die invulling moeten geven aan aanvulling planvoorraad en bovenplanse sturing. Kleinere, door stadsdelen aangestuurde, Principebesluiten gaan ter kennisname langs Ruimte voor de Stad.

De omgevingsprogramma's zijn als product onderdeel van Ruimte voor de Stad. Gezien de insteek van Ruimte voor de Stad om op projectoverstijgende opgaven te sturen, lijkt dit een kansrijke plek om de uitvoering te initiëren en de voortgang jaarlijks te monitoren van de grotere integrale vraagstukken die de omgevingsprogramma's agenderen.

Voor de sturing op ruimtelijke producten worden stuurgroepen per windrichting ingericht met naast de relevante beleidsdirecties ook vertegenwoordiging vanuit het stadsdeel. In Nieuw-West kan dit een continuering betekenen van de huidige GOP NW Stuurgroep. Deze stuurgroepen bieden binnen Ruimte voor de Stad een logische plek voor afstemming en bespreking van dilemma's tussen beleidsambities. De frequentie van bijeenkomen is nog nader te bepalen.

Inhoudelijk worden de omgevingsprogramma's tweejaarlijks door R&D geactualiseerd.

Vervolgvragen
Vragen om samen te beantwoorden zijn in ieder geval:

- Is er naast initiëren, monitoren en actualiseren, ook nog iets af te spreken over toetsing?
- Hoe verhoudt het waarborgen van de lange termijn integrale ontwikkeling zich tot de integrale overwegingen op de korte termijn in het betreffende stadsdeel? Denk bijvoorbeeld aan het proces om te komen tot plaatsing van individuele (veelal moeilijker te plaatsen) functies - ondanks pogingen om dit te verbeteren, gaat dit nu nog steeds vaak sectoraal.
- Welke eventuele wijzigingen aan huidige werkprocessen, financieringssystematiek, etc. zijn er nodig om dit alles mogelijk te maken?